

บทที่ 10

การเขียนบทรายการวิทยุโทรทัศน์นอกจากรายการข่าวและรายการละคร

รายการวิทยุโทรทัศน์นั้นมีความหลากหลาย ทั้งรูปแบบ เนื้อหา และประเภทของรายการ ขึ้นอยู่กับความคิดสร้างสรรค์ของผู้ผลิตรายการว่าได้สร้างสรรค์รายการแบบใด ดังนั้นการเขียนบทของแต่ละประเภทรายการก็จะมี ความแตกต่างกันไปตามความหลากหลายของรายการ แต่อย่างไรก็ตาม โดยหลักแล้วการเขียนบทวิทยุโทรทัศน์ก็จะมีวิธีการเขียน การใช้ภาษาที่ใกล้เคียงกันมากบ้างน้อยบ้าง แต่ส่วนมากจะแตกต่างกันก็เพียงส่วนปลีกย่อย หรือแก่นเนื้อหาของแต่ละประเภทรายการ ในบทนี้จะได้นำเสนอลักษณะหรือแนวทางการเขียนบทรายการวิทยุโทรทัศน์ที่นอกเหนือจากรายการ ประเภท ละครและรายการข่าว ซึ่งได้แก่แนวทางการเขียนบทสารคดี การเขียนบทรายการประเภทเกมโชว์ รายการเพื่อการศึกษา ซึ่งจะได้กล่าวโดยลำดับไป

การเขียนบทรายการสารคดีทางวิทยุโทรทัศน์

รายการสารคดีทางวิทยุโทรทัศน์เป็นรายการที่มุ่งให้ความรู้ เกี่ยวกับ ข้อมูล เหตุการณ์ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นเรื่องจริง มีลักษณะสาระเชิงวิชาการที่ใช้รูปแบบการนำเสนอไม่เป็นทางการ ใช้สำนวนภาษาที่ทันสมัย มีอิสระในการใช้ภาษา ซึ่งผู้เขียนบทจะต้องแสวงหาข้อมูล รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเขียนอย่างรอบด้านทั้งทางตรง อันได้แก่ จากแหล่งข้อมูลจริง การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง และทางอ้อมได้แก่ การค้นคว้าเอกสาร ตำรา เป็นต้น

ความหมายของสารคดี

สารคดี หมายถึง เรื่องที่เขียนขึ้นจากเค้าความจริงไม่ใช่จินตนาการ หรือการเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งที่ เป็นความจริง มีสาระสำคัญที่เชื่อถือได้ ทำให้ผู้ชมได้รับความรู้ความเข้าใจในเนื้อเรื่องอย่างเพลิดเพลิน อาจเป็นการนำเสนอเรื่องราวเพียงเรื่องเดียว หรือรวมเอาเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องมารวมไว้ก็ได้ แต่ที่สำคัญต้องมีหลักฐานอ้างอิงชัดเจน การเขียนบทเพื่อถ่ายทำสารคดีผู้เขียนจะต้องค้นคว้าข้อมูลให้ชัดเจน ในบางครั้งก็เขียนได้เพียงกรอบแนวเรื่องกว้าง ๆ เช่น จะเขียนสารคดีเกี่ยวกับสัตว์ป่า การเขียนบทเราไม่สามารถกำหนดพฤติกรรมของสัตว์ป่าได้ว่าจะต้องแสดงออกอย่างไร สิ่งที่ทำได้ก็เพียงการวางกรอบไว้เพื่อเป็นแนวทางในการถ่ายทำเท่านั้น

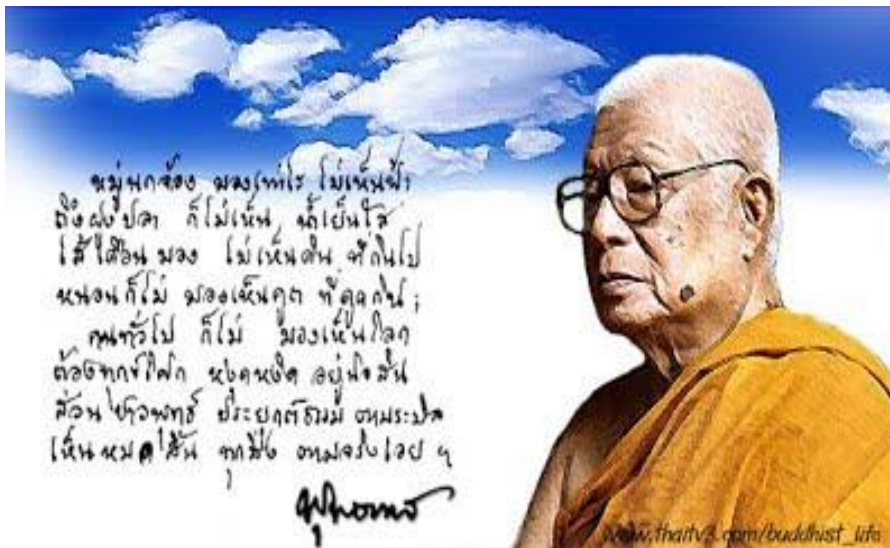
ประเภทของสารคดี

รายการสารคดีทางวิทยุโทรทัศน์นั้นสามารถผลิตเกี่ยวกับเรื่องใด ๆ ก็ได้ที่มีมูลความจริง เป็นเรื่องราวที่คาดว่าจะได้รับความสนใจ เป็นประโยชน์ต่อผู้ชมรายการ และผู้ทำหน้าที่ในการเขียน

บทจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ หรือมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง สามารถถ่ายทอดเรื่องราวออกมาได้อย่างน่าประทับใจ โดยสามารถสรุปประเภทของสารคดีได้ ดังนี้

1. สารคดีบุคคล

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีความน่าสนใจศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ อาจเป็นบุคคลสำคัญของประเทศ บุคคลที่สร้างคุณประโยชน์ บุคคลที่มีพฤติกรรมน่าสนใจ ซึ่งก็แล้วแต่ว่าจะเขียนเรื่องราวของใคร มีประโยชน์อย่างไรนั้นก็อยู่ที่ผู้ผลิตรายการ ผู้เขียนบท จะหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นในการนำเสนอ เช่น ผลงาน การดำเนินชีวิต การมีพฤติกรรมแปลก หรือการสร้างคุณประโยชน์ต่อส่วนรวม

ภาพที่ 10.1 พุทธทาสภิกขุบุคคลสำคัญของโลก ด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และสันติภาพ ที่มา <https://sites.google.com/site/powadolton2543>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 30 ส.ค. 59, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

2. สารคดีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วในอดีตที่มีผลต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ผู้คนก็ยังรำลึกถึง ด้วยเหตุที่มีความหมายหรือความสำคัญต่อส่วนรวม ดังประวัติศาสตร์สำคัญของชาติ หรือความสำคัญของท้องถิ่น หรือเรื่องราวความกล้าหาญของบรรพบุรุษไทยที่ทำให้สงครามรักษาเอกราช ทั้งนี้เพื่อย้ำเตือนจิตสำนึกของคนในชาติให้เห็นความสำคัญของความเป็นชาติ

ภาพที่ 10.2 ประวัติศาสตร์ไทยรบพม่า

ที่มา <https://travel.mthai.com/region/west/70079.html>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 16 พ.ย. 56,
สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 63

3. สารคดีในวันสำคัญหรือโอกาสพิเศษ

สารคดีประเภทนี้มักจะนำเสนอเป็นรายการเนื่องในวันพิเศษมักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเทศกาลสำคัญต่าง ๆ ของชาติ เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาก็มักจะมีสารคดีเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า หรือพุทธประวัติที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญนั้น วันพ่อแห่งชาติ ก็มักจะมีสารคดีเฉลิมพระเกียรติเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีคุณูปการต่อประชาชนในแผ่นดิน

ภาพที่ 10.3 สารคดีเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า

ที่มา <https://www.themoviedb.org/tv/76367>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 25 ส.ค. 55,
สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

4. สารคดีเพื่อการท่องเที่ยว

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสถานที่ที่น่าสนใจมีความพิเศษสวยงาม มีคุณค่าในเชิงสถาปัตยกรรม วัฒนธรรมประเพณี เช่น วัดวาอาราม ประเพณีสำคัญ มีคุณค่าในเชิง 3.0 ทรัพยากรธรรมชาติที่งดงาม เช่น ป่าไม้ ภูเขา น้ำตก มีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ เช่น เมืองเก่าอยุธยา เมืองเก่าสุโขทัย เป็นต้น

ภาพที่ 10.4 พระปรางค์วัดอรุณราชวรมหาวิหาร

ที่มา <https://thecity.com/detailClubForum.do?clubId=21546&clubForumMenuId=42906&clubForumId=43166>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 22 ก.ย. 58, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

5. สารคดีเกี่ยวกับเด็ก

เป็นเรื่องราวที่เสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเด็ก เช่น การเลี้ยงดู การศึกษา การละเล่นของเด็ก หรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

6. สารคดีเกี่ยวกับสตรี

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับผู้หญิงในแง่มุมต่าง ๆ เช่น สุขอนามัย การศึกษา การแต่งกาย การประกอบอาชีพ การดูแลครอบครัว หรือการดำเนินชีวิต

7. สารคดีเกี่ยวกับสัตว์

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสัตว์อาจเป็นการนำเสนอเรื่องราวของสัตว์ที่อาศัยในเมือง เช่น สุนัขจรจัด นกป่าที่อาศัยเมือง หรืออาจเป็นสัตว์ที่คนเลี้ยงไว้ในครอบครัวเช่นสุนัข แมว นก หรืออาจเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ในป่า เช่น ชีวิตของสัตว์ป่าในเขาใหญ่ แหล่งอาหาร ประเภทของสัตว์ป่า ปัญหาของสัตว์ป่า หรือการคุ้มครองสัตว์ป่า

8. สารคดีจตหมายเหตุ

จตหมายเหตุเป็นบันทึกเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ของชาติในเชิงประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะในด้านการเมืองการปกครอง เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง ด้านเศรษฐกิจ เช่น ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ การว่างงาน ด้านสังคม เช่น ปัญหาเยาวชน ด้านภัยพิบัติ เช่น น้ำท่วมใหญ่ของประเทศ การเกิดสึนามิ เป็นต้น ซึ่งบางเรื่องราวก็อาจมีการบันทึกไว้เป็นร้อยปีหรือมากกว่านั้น ซึ่งเรื่องราวที่ผ่านมาในอดีตต่างๆเราก็สามารถสืบค้นได้จากจตหมายเหตุ

ภาพที่ 10.5 จตหมายเหตุเกี่ยวกับประเทศไทย

ที่มา <https://www.sanook.com/campus/1389541/>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 06 เม.ย. 61, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

9. สารคดีแนะนำขั้นตอนการผลิต

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตหรือการกระทำสิ่งใด เช่น สารคดีแนะนำการถนอมอาหาร การทำอาหาร หรือสารคดีแนะนำขั้นตอนการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์

ภาพที่ 10.6 กระบวนการผลิตรถยนต์

ที่มา <https://ibusiness.co/detail/9630000049306>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 12 พ.ค. 63, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

10. สารคดีเชิงข่าว

เป็นการนำเสนอข่าวในแบบสารคดี ถ่ายทอดเรื่องที่เขียนขึ้นจากเค้าความจริงที่เคยปรากฏเป็นข่าวในสื่อต่าง ๆ มาแล้ว โดยหยิบยกส่วนใดส่วนหนึ่งของข่าวหรือเรื่องราวมาเขียนก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเล่ารายละเอียดให้ครบทุกประเด็นเหมือนข่าว

ภาพที่ 10.7 สารคดีเชิงข่าว

ที่มา https://www.youtube.com/watch?v=59_IT3FVZ0s, เผยแพร่เมื่อวันที่ 21 ธ.ค. 60, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

การผลิตรายการสารคดีนั้นสามารถทำได้หลากหลายแนวและเนื้อหา ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตที่ต้องการผลิต แต่อย่างไรก็ตาม สารคดีนั้นแม้ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไรก็ได้ แต่ก็มีเงื่อนไขอยู่ว่าเรื่องนั้นจะต้องเป็นเรื่องจริง มีเค้าโครงจากเรื่องจริง ไม่ใช่เรื่องจินตนาการ แล้วแต่จะขึ้นมา จากประเภทสารคดีที่กล่าวมาข้างต้นก็เป็นเพียงตัวอย่าง ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว รายการสารคดีสามารถสร้างสรรค์ได้อย่างไม่มีขีดจำกัด เป็นไปตามความประสงค์ของผู้ผลิต

ลักษณะของสารคดี

สารคดีจะมีลักษณะของเนื้อหาในเชิงวิชาการ แต่ใช้รูปแบบการนำเสนอแบบไม่เป็นทางการ มีสาระน่ารู้และความเพลิดเพลิน ใช้สำนวนภาษาที่ทันสมัยและมีอิสระในการใช้ภาษา ซึ่งทำให้น่าสนใจติดตาม

จุดมุ่งหมายของสารคดี

สารคดีมีจุดมุ่งหมายเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันไป ดังนั้น การเขียนบทสารคดีจะต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายของรายการ และการเขียนบทก็ต้องให้สอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย โดยทั่วไปแล้วรายการสารคดีมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ ได้แก่

1. เพื่อให้ความรู้
สารคดีเกี่ยวกับความรู้นั้นได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์
อัตชีวประวัติของของบุคคลสำคัญ
2. เพื่อให้ข้อเท็จจริง
สารคดีประเภทนี้ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับวงจรชีวิตสัตว์ สารคดีเกี่ยวกับข่าวที่เคย
เกิดขึ้นมาแล้วในอดีต เพื่อให้ข้อเท็จจริงปรากฏก็มีการหาข้อมูลเพื่อถ่ายทำเป็นสารคดีนำเสนออีกครั้ง
3. เพื่อการแสดงความคิดเห็น
เป็นสารคดีเกี่ยวกับเรื่องราวหรือประเด็นทางสังคมเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งการสร้าง
โรงไฟฟ้าถ่านหิน เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลและแสดงความคิดเห็น
4. เพื่อความเพลิดเพลิน เช่น สารคดีเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

องค์ประกอบของสารคดี

การเขียนบทสารคดีก็เหมือนกับการเขียนทั่วไป กล่าวคือมีลักษณะการเขียนที่เป็นรูปแบบ
เพื่อตอบคำถาม 5 Ws และ 1 H โดยสามารถจำแนกองค์ประกอบของสารคดีได้เป็น 4 ส่วนได้แก่

1. ส่วนชื่อเรื่อง
ชื่อเรื่องถือเป็นส่วนสำคัญที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้ ดังนั้น ชื่อเรื่องจะต้อง
จับใจ สั้นกระชับ ยิ่งสามารถสรุปเนื้อหาของสารคดีภายในกรอบของชื่อเรื่องได้ก็ยิ่งทำให้
สารคดีที่ผลิตขึ้นเป็นสารคดีที่ได้รับความนิยมและชวนติดตาม

ภาพที่ 10.8 ตัวอย่างชื่อสารคดี

ที่มา <https://thestandard.co/jesdaporn-pholdee-navigator-end/>, เผยแพร่เมื่อวันที่

03 เม.ย. 62, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

2. ส่วนเปิดเรื่อง

ในส่วนเปิดเรื่องเป็นส่วนที่ต้องเขียนให้เร้าความสนใจของผู้ชมให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น โดยมีลักษณะการเขียนแบบกว้าง ๆ ใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย ทิ้งประเด็นให้อุบัติตาม

3. ส่วนเนื้อหา

ในส่วนเนื้อหานี้จะต้องใส่รายละเอียดของสาระสำคัญต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ลำดับเรื่องอย่างต่อเนื่องน่าติดตาม โดยเริ่มต้นจากแนวคิดแล้วขยายเป็นโครงเรื่อง

4. ส่วนสรุป

ในส่วนสรุปเป็นการนำเอาส่วนเนื้อหาที่สำคัญ ที่ต้องการเน้นให้ผู้ชมรับรู้เป็นพิเศษมาสรุปอีกครั้งหนึ่ง หรือฝากให้คิดต่อเองหรือฝากให้ติดตามตอนต่อไป หากสารคดีมีหลายตอน

หลักการเขียนบทสารคดีทางวิทยุโทรทัศน์

การเขียนบทสารคดีทางวิทยุโทรทัศน์นั้นเป็นการเขียนถึงข้อเท็จจริงของเรื่องราวที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่จริง ผู้เขียนจะต้องระมัดระวังความคลาดเคลื่อนของข้อมูล เพราะหากข้อมูลผิดพลาดคุณค่าของสารคดีก็ย่อมจะลดน้อยลง ไม่มีความน่าเชื่อถือในสายตาผู้ชม โดยเฉพาะผู้ชมซึ่งอาจมีความรู้ความเข้าใจเรื่องนั้นดีอยู่แล้ว ในการลงมือเขียนจะต้องยึดหลัก 5 ประการ ดังนี้

1. ผู้เขียนต้องมีความรู้หรือประสบการณ์

รายการสารคดีเป็นรายการที่ให้ความรู้ หรือให้ทั้งความรู้และความบันเทิงควบคู่ไปด้วย ดังนั้น ก่อนการลงมือเขียนเรื่องใดผู้เขียนจะต้องแสวงหาข้อมูลหรือความรู้อย่างรอบคอบ เพื่อให้งานเขียนสารคดีมีคุณค่า ควรแก่การติดตามรับชมและมีความน่าเชื่อถือ

2. กำหนดเนื้อหาให้เหมาะสม

การเขียนบทสารคดีบางครั้งก็จะมีเนื้อหามาก ดังนั้น ก็ต้องกำหนดให้เป็นตอน ๆ ไม่ยาวจนเกินไป อาจทำให้น่าเบื่อสำหรับผู้รับชม

3. สร้างแรงบันดาลใจในการเขียน

ก่อนเริ่มการเขียนสารคดีผู้เขียนเองจะต้องสร้างแรงบันดาลใจให้ตัวเองเสียก่อน เพราะหากไม่มีแรงบันดาลใจก็จะทำให้บทที่เขียนออกมาขาดชีวิตชีวา ขาดความน่าติดตาม ดังนั้น ก่อนการเขียนผู้เขียนต้องกระตือรือร้นและรู้สึกสนุกไปกับเรื่องราว

4. พัฒนาทักษะทางการเขียน

การเขียนสารคดีเป็นการใช้ภาษาได้อย่างอิสระ ดังนั้น ผู้เขียนจะต้องพัฒนาทักษะด้านการเขียนให้สามารถใช้สำนวนภาษาได้อย่างหลากหลาย ไม่จำเจ ซ้ำซาก ซึ่งจะทำให้ไม่น่าเบื่อ

5. การกำหนดกรอบแนวคิดในการเขียน

ก่อนการเขียนบทผู้เขียนต้องเริ่มด้วยการกำหนดแนวคิดอย่างกว้าง ๆ แล้วจึงขยายรายละเอียดออกเป็นโครงเรื่องต่อไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งได้เนื้อหาที่เป็นรายละเอียดได้ครบถ้วน

การใช้ภาษาในการเขียนบทสารคดี

การเขียนบทสารคดีวิทยุโทรทัศน์นั้นมีลักษณะการใช้ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของสารคดีที่ผู้เขียนจะต้องตระหนักถึง เพราะจะทำให้สารคดีที่ผลิตออกมามีความน่าเชื่อถือติดตาม โดยผู้เขียนบทจะต้องคำนึงถึงลักษณะการใช้ภาษา 3 ประการ ดังนี้

1. ภาษาสุภาพ

การเขียนบทสารคดีทางวิทยุโทรทัศน์แม้ว่าจะไม่ได้ใช้ภาษาที่เป็นทางการทั้งหมด แต่ก็จัดอยู่ในภาษาประเภทกึ่งทางการ ดังนั้น ก็ต้องเป็นภาษาที่สุภาพไม่หยาบคาย ไม่ใช่ภาษาที่แสดงออกซึ่งความรุนแรงของเนื้อหา

2. ภาษาเหมาะสม

หมายถึง การรู้จักเลือกใช้ถ้อยคำที่มีศักดิ์ของคำเหมาะสมต่อเรื่องราว หรือต่อบุคคล ไม่นำภาษาที่เข้าใจได้เฉพาะหรือคำแสลงมาใช้ในการเขียนบท

3. น้ำเสียงของภาษา

ผู้เขียนบทจะต้องคำนึงถึงการออกเสียงของคำ เพราะการออกเสียงบรรยายสารคดีจะต้องมีลักษณะเคร่งขรึม เป็นกลาง ไม่ตลก ไม่เยาะเย้ยถากถางผู้อื่น

Cue	Video	Audio	Time (min)
1.	Fade in : Title		0:35
2.	CU: แมวตัวสีเหลืองและสีขาว แล้วPR แมวตัวสีดำไปยังแมวตัวสีขาว สีเหลือง สีเทา ช้อน CG: แมวตัวสีเหลือง เรื่องแมวแมว	Fade in: เพลงประจำรายการ ประกอบคำบรรยาย MC.สัตว์เลี้ยงยอดนิยมของทุกเพศทุกวัยตัวเล็กน่ารัก ชี้อ่อน เป็นมิตร เข้ากับมนุษย์ได้ดี เกิดธุรกิจมาหลากหลาย อาชีพ โรงแรมแมว เสื้อผ้าแมว คาเฟ่แมว และร้านอาบน้ำตัดขนแมว	1:00
3.	Dissolve CU: ภาพแมวเมื่อสมัยโบราณเมื่อสมัย5000ปี	MC.แมวมีชื่อเรียกในภาษาลาตินว่า ฟิไลดาคัส หลักฐานเก่าแก่ที่สุด คือ มัมมี่แมว เมื่อสมัยอียิปต์โบราณอายุประมาณ 5000ปี Fade in: เพลงประกอบรายการ	0:38
4.	Dissolve CU: ภาพแผนที่โลก แล้วZoom out แล้ว ช้อน CG ภาพแมวบนแผนที่	Music: เพลงประจำรายการ MC.แมวเลี้ยงวิวัฒนาการจากแมวป่าหลายภูมิภาคทั่วโลก มีชื่อเรียกแตกต่างกันแสดงถึงภูมิศาสตร์ที่ถือกำเนิด เช่น แมวเปอร์เซีย แมวสยาม แมวบาห์ลี แมวอียิปต์ และแมวโรบานี เป็นต้น	0:22

ภาพที่ 10.9 ตัวอย่างบทสารคดีโทรทัศน์

ที่มา http://peterrtvstation.blogspot.com/2017/11/blog-post_14.html,

เผยแพร่เมื่อวันที่ 14 ก.ย. 60, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

การออกแบบรายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทสารคดี

การออกแบบรายการโทรทัศน์ประเภทสารคดีมีผลต่อความสนใจรับชมรายการของผู้ชมอย่างมาก เพราะหากออกแบบได้อย่างเหมาะสมก็จะทำให้มีผู้ชมสนใจติดตาม โดยการออกแบบรายการสารคดีทางวิทยุโทรทัศน์นั้นมีสิ่งที่ต้องคำนึง 5 ประการ ดังนี้

1. ชื่อรายการ

ชื่อรายการสารคดีก็เปรียบเสมือนชื่อบุคคล รายการจะน่าสนใจมากน้อยเพียงใด ตรงใจกลุ่มเป้าหมายคนดูหรือไม่ ชื่อเป็นส่วนสำคัญที่จะจูงใจให้ติดตามหรือไม่ติดตาม เพราะชื่อเป็นสิ่งเร้าหนึ่งที่จะดึงความสนใจของผู้ชมได้

ภาพที่ 10.10 ตัวอย่างรายการสารคดีโทรทัศน์

ที่มา <https://www.facebook.com/watch/?v=1386834271471042>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 8 ต.ค. 62, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

2. ช่วงเวลาที่ออกอากาศ

ช่วงเวลาออกอากาศก็มีส่วนสำคัญต่อความสนใจของผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย หากเลือกช่วงเวลาไม่เหมาะสมก็จะทำให้รายการไม่ได้รับความนิยมจากกลุ่มเป้าหมาย หรือไม่ตรงกับช่วงเวลาชมรายการของกลุ่มเป้าหมาย

3. กลุ่มผู้ชมเป้าหมาย

การผลิตรายการสารคดีก็เหมือนกับการผลิตรายการทั่วไปที่จะต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้ชมรายการให้ชัดเจน ว่าเป็นกลุ่มใด ซึ่งการพิจารณากลุ่มเป้าหมายก็ต้องพิจารณาจากปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ภูมิภาค

4. ประเภทรายการสารคดี

เนื่องจากสารคดีก็มีหลายประเภท ดังนั้นจึงต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าจะผลิตสารคดีประเภทใด เช่น สารคดีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว สารคดีเชิงข่าว สารคดีธรรมชาติ การจะผลิตสารคดีประเภทใดก็ต้องอิงกับวัตถุประสงค์ของการผลิต กลุ่มเป้าหมายผู้ชมรายการ ช่วงเวลาออกอากาศ จึงจะทำให้ผลิตรายการสารคดีออกมาได้อย่างเหมาะสม

ภาพที่ 10.11 ตัวอย่างสารคดีโทรทัศน์ประเภท Docudrama

ที่มา <https://tvshow.tlcthai.com/กบนอกกะลา/>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 7 ส.ค. 58, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

5. การจัดลำดับรายการ

การนำเสนอรายการสารคดีทางโทรทัศน์จะต้องจัดแบ่งช่วงหรือลำดับการนำเสนอให้เหมาะสมในแต่ละช่วง เนื้อหาจะต้องสอดคล้องกันอย่างลงตัวตลอดรายการ

แหล่งข้อมูลการเขียนสารคดี

การเขียนบทรายการประเภทสารคตินั้นต้องอาศัยข้อมูลจำนวนมาก ซึ่งแหล่งข้อมูลนั้นได้แก่

1. ข้อมูลทุติยภูมิ

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งที่เก็บบันทึกไว้แล้วเช่น เอกสาร ตำรา ภาพยนตร์ เทป หรือแผ่นซีดี

ภาพที่ 10.12 ข้อมูลทุติยภูมิ

ที่มา <https://www.posttoday.com/life/healthy/128856>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 26 ธ.ค. 54, สืบค้นเมื่อ วันที่ 11 มิ.ย. 63

2. ข้อมูลจากการสังเกตการณ์

ได้แก่การแสวงหาข้อมูลโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมรู้เห็นในกิจกรรม ซึ่งจะทำให้ได้สัมผัสจริงทั้งด้วยตา ใจ และความรู้สึก ตัวอย่างเช่น การถ่ายทำสารคดีชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในป่า ก็ต้องเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเขาเพื่อให้ได้เห็นข้อมูลหรือวิถีชีวิตที่แท้จริง

3. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ได้แก่การแสวงหาข้อมูลจากการสัมภาษณ์หรือสอบถามจากผู้รู้หรือผู้ที่มีประสบการณ์ตรงที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้น ๆ

การเขียนบทสารคดีทางวิทยุโทรทัศน์นั้นเป็นการเขียนเพื่อนำไปผลิตรายการสารคดี ซึ่งเป็นรายการสาระความรู้ เนื้อหาสาระเป็นข้อเท็จจริงไม่ใช่การคิดจินตนาการเอาเอง ดังนั้นผู้เขียนบทนอกจากจะใช้ทักษะเชิงภาษาเพื่อให้ภาษาสละสลวย รายการน่าสนใจติดตามแล้ว ยังต้องอาศัยข้อมูลเชิงลึก ซึ่งจะต้องแสวงหาให้ได้ครบถ้วนทุกด้าน ทั้งจากการค้นคว้าจากตำรา เอกสาร หรือสิ่งอื่นใดที่ได้มีการรวบรวมบันทึกไว้ และจากการลงพื้นที่จริงเพื่อให้เห็นสภาพความเป็นจริงของเรื่องราวต่าง ๆ ที่จะนำเสนอ หรือแม้แต่การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องที่มีความรอบรู้ในเรื่องนั้น ซึ่งเมื่อข้อมูลครบถ้วนก็จะทำให้การเขียนบทมีความน่าเชื่อถือ มีคุณค่าน่าสนใจติดตาม

การเขียนบทรายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทเกมส์โชว์

รายการประเภทเกมส์โชว์เป็นรายการที่ได้รับความนิยมอย่างสูงทั้งต่อผู้ผลิตและผู้ชม ดังจะเห็นว่าแต่ละสถานีก็จะมีรายการเกมส์โชว์อยู่ในผังรายการเสมอ และรายการเกมส์โชว์มักจะมี ความสนุกสนาน ผู้ร่วมรายการก็จะแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติ รายการเกมส์โชว์ทางวิทยุโทรทัศน์นั้นหมายถึงรายการที่มีกิจกรรมให้ผู้เข้าร่วมรายการใช้ทักษะ ความสามารถทางร่างกายหรือสติปัญญา

ให้ปรากฏ หรืออาจเป็นการแข่งขันระหว่างสองฝ่ายภายใต้กฎกติกาเดียวกันหรือตามแต่จะตกลงกันว่า จะใช้กฎกติกาอย่างไร ซึ่งรายการเกมส์โชว์นั้นแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบใหญ่ ได้แก่

1. รายการประเภทเกมส์โชว์ (Game Show)

รายการเกมส์โชว์ เป็นรายการที่มักจะมีกิจกรรมที่ให้ผู้ร่วมรายการใช้ทักษะความสามารถทางด้านร่างกายกับสติปัญญา หรือการเสี่ยงทาย การเสี่ยงโชค ผู้ผลิตรายการมักจะหาความแปลกใหม่ มีความหลากหลายของกิจกรรม มีการแสวงหาผู้ร่วมรายการจากหลากหลายสาขาอาชีพ เพื่อให้เกิดความตื่นเต้นเร้าใจ

ภาพที่ 10.13 ภาพรายการโทรทัศน์ประเภทเกมส์โชว์

ที่มา <https://pantip.com/topic/34409730>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 6 พ.ย. 58, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

2. รายการประเภทแข่งขันตอบปัญหา (Quiz Show)

รายการเกมส์โชว์ประเภทแข่งขันตอบปัญหา เป็นรายการที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมรายการได้แสดงความสามารถทางด้านสติปัญญา ความรอบรู้ โดยที่ฝ่ายผลิตรายการได้สร้างโจทย์หรือได้กำหนดปัญหาให้ผู้เข้าร่วมแข่งขันได้ตอบหรือได้ใช้สติปัญญาในการแก้ไข

ภาพที่ 10.14 ภาพรายการแข่งขันตอบปัญหา

ที่มา <https://www.satit.nu.ac.th/2016/post.php?id=672>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 25 ก.ค. 61, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

รูปแบบของบทวิทยุโทรทัศน์ประเภทเกมโชว์

บทวิทยุโทรทัศน์ประเภทเกมโชว์ มักจะเป็นบทแบบคร่าว ๆ บอกเพียงรายละเอียด ในรายการ ลำดับรายการ และบทพูดบางส่วน ด้วยเหตุที่รายการประเภทเกมโชว์มีลักษณะ การดำเนินรายการที่จะต้องให้ดูเป็นธรรมชาติมากที่สุด ไม่มีการบอกรับ ผู้เข้าร่วมรายการจะต้อง แสดงออกด้วยตัวเอง โดยไม่มีบทกำกับไว้ บทรายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทเกมโชว์ จะระบุเพียง เนื้อหาความต่อเนื่องของรายการตั้งแต่ต้นจนจบ มีบทพูดเปิดรายการ ข้อมูลผู้เข้าร่วมแข่งขัน ในรายการ คำถาม และบทสรุปจบในตอนท้ายรายการ

ลักษณะที่ดีของบทรายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทเกมโชว์

รายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทเกมโชว์ เป็นรายการที่มุ่งเน้นความสนุกสนาน ความตื่นเต้นเร้าใจ แต่ถึงอย่างไรก็ตามจำเป็นต้องมีการสอดแทรกสาระความรู้ไปด้วย การเขียนบท รายการเพื่อให้ได้ทั้งความสนุกสนานและความรู้ไปพร้อมกันจึงเป็นเรื่องยากพอสมควร แต่อย่างไร ก็ตามการจะเขียนบทออกมาให้ดีเพื่อให้ได้รายการที่สมบูรณ์นั้นก็ยังมีแนวทางพิจารณาถึงลักษณะที่ดี ของรายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทเกมโชว์ โดยสรุป ดังนี้

1. มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายการ

บทรายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทเกมโชว์จะต้องสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับ วัตถุประสงค์ของรายการ

2. ส่งเสริมรายการ

บทรายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทเกมโชว์จะต้องสนับสนุนให้การดำเนินรายการ เป็นไปอย่างราบรื่น สร้างอารมณ์ร่วมของผู้ชมได้ตลอดรายการ

3. ถ่ายทอดเนื้อหาสาระ

บทรายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทเกมโชว์จะต้องสามารถถ่ายทอดเนื้อหาสาระของ รายการไปสู่ผู้ชมได้อย่างครบถ้วน

4. มีความกระชับชัดเจน

บทรายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทเกมโชว์จะต้องมีความกระชับ ฉับไว มีเนื้อหา เข้าใจง่าย การใช้ภาษาจะต้องเป็นธรรมชาติ ไม่เยิ่นเย้อ

5. สอดแทรกสาระ

บทรายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทเกมโชว์ถึงแม้จะเน้นที่ความบันเทิง ความสนุกสนาน เป็นหลัก แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า เป็นรายการที่ไร้สาระเลยทีเดียว เพราะรายการประเภทนี้ จะสอดแทรกเนื้อหาความรู้ต่างใส่ไว้ในรายการเสมอ ดังนั้น ในการเขียนบทจะต้องคำนึงถึงการ สอดแทรกเนื้อหาสาระ ความรู้ หรือข้อคิดดี ๆ เพื่อประโยชน์แก่ผู้ชมพอสมควร

ภาพที่ 10.15 ตัวอย่างรายการเกมส์โชว์

ที่มา <https://pantip.com/topic/32432925>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 9 ส.ค. 57,
สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

รายการเกมส์โชว์ทางวิทยุโทรทัศน์ถึงแม้จะเป็นรายการที่มุ่งเน้นความสนุกสนาน ความบันเทิงเรีงรมย์ก็ตาม แต่ในการเขียนบทผู้เขียนก็ต้องสอดแทรกสาระความรู้ด้านต่าง ๆ หรือ ข้อคิด คติสอนใจไว้ด้วยตามความเหมาะสม อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงลักษณะการใช้ภาษาให้สอดคล้อง หากใช้ภาษาได้ไม่เหมาะสมความสนุกสนานในรายการก็ย่อมหายหายไป ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่เขียนบท รายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทเกมส์โชว์จะต้องสร้างสรรค์บทให้ลงตัวทั้งด้านความบันเทิงและสาระ ความรู้หรือคติสอนใจ เพื่อนำไปสู่การผลิตรายการเกมส์โชว์ที่มีคุณภาพ

การเขียนบทวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

การเขียนบทวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาผู้เขียนควรดำเนินการตามขั้นตอนการเขียนบท วิทยุโทรทัศน์ตามปกติ แต่จะมีความแตกต่างในรายละเอียดของเนื้อหาสาระ เพราะเป็นการเขียนบท เพื่อผลิตรายการที่ให้ความรู้เชิงวิชาการ โดยการเขียนจะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กันระหว่างคำ บรรยาย ภาพ และเสียง ไม่จำเป็นต้องเขียนบทบรรยายแต่ต้นจนจบ อาจปล่อยให้ภาพเล่าเรื่องบ้าง ในส่วนการใช้ภาษาก็ควรเลือกใช้สำนวนที่เข้าใจกันได้ง่าย เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ควร กำหนดให้มีเสียงดนตรี เสียงเพลง หรือเสียงอื่นใดที่เหมาะสม เพื่อสร้างบรรยากาศให้น่าติดตามเรียนรู้ ทำให้รายการน่าสนใจติดตาม และการผลิตรายการก็จะมีหลายรูปแบบ การเขียนบทก็มีความแตกต่างกันไปบ้างตามลักษณะการนำเสนอ

ภาพที่ 10.16 รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

ที่มา <https://www.kroobannok.com/80929>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 9 ม.ค. 60,
สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 63

รูปแบบรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาหรือให้ความรู้

การเขียนบทวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาหรือให้ความรู้นั้นเป็นการเขียนบทเพื่อผลิตรายการที่เน้นสาระความรู้เป็นหลัก โดยรูปแบบรายการมีหลายลักษณะ ได้แก่รูปแบบการบรรยาย รูปแบบการสนทนา รูปแบบการสัมภาษณ์ ซึ่งลักษณะการเขียนบทจะเป็นการเขียนให้ผู้ดำเนินรายการทำหน้าที่ลำดับเนื้อหาสาระและแนวคิด หรือประเด็นสำคัญอันเป็นรายละเอียดรายการตั้งแต่ต้นจนจบ

1. รูปแบบบรรยายคนเดียว

การเขียนบทรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในรูปแบบบรรยายคนเดียวมักจะเขียนระบุให้การลำดับรายละเอียดรายการตั้งแต่ต้นจนจบรายการดำเนินไปด้วยตัวผู้ดำเนินรายการหรือวิทยากรคนเดียว ซึ่งทำหน้าที่บรรยายสาระความรู้ต่าง ๆ ตามที่ได้กำหนดหัวข้อไว้ โดยในการเขียนบทจะต้องพิจารณาให้ครอบคลุมถึง วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย เนื้อหาหรือสาระของเรื่อง ลำดับความสำคัญและความต่อเนื่องของสาระความรู้ที่น่าเสนอ ลักษณะการใช้ภาษา การใช้ภาพประกอบ ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว

ภาพที่ 10.17 การจัดการรายการเพื่อการศึกษาแบบบรรยายคนเดียว

ที่มา <https://www.thairath.co.th/news/local/1810459>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 2 เม.ย. 63,
สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิ.ย. 63

2. รูปแบบการสนทนา

การเขียนบทรายการวิทยุโทรทัศน์ในรูปแบบการสนทนาเป็นการเขียนให้มีคนพูดร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ผู้ทำหน้าที่ดำเนินรายการมักจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในประเด็นที่นำมาสนทนา โดยผู้สนทนา ทั้งผู้ดำเนินรายการ ผู้ร่วมสนทนาต่างก็มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นหรือโต้แย้งแสดงความคิดเห็นต่างได้ โดยมีแนวทางการเขียนให้ครอบคลุมถึงเนื้อหาสาระ ผู้ดำเนินรายการ ผู้ร่วมสนทนา เวลา ลำดับการนำเสนอเนื้อหาสาระ การใช้ภาษา สัดส่วนของบท การใช้ตัวอักษร ภาพประกอบต่างๆทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว

ภาพที่ 10.18 รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในรูปแบบการสนทนา ของ กศน.อำเภอแก่งกระจาน
ที่มา <http://pet.nfe.go.th/nfe7608/?name=news1&file=readnews&id=53>,
เผยแพร่เมื่อวันที่ 1 เม.ย. 54, สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 63

3. รูปแบบการสัมภาษณ์

การเขียนบทรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาหรือให้ความรู้ในรูปแบบการสัมภาษณ์ เป็นการเขียนประเด็นสำคัญที่จะใช้สัมภาษณ์ผู้ร่วมรายการหรือบุคคลเป้าหมายที่ได้รับเชิญให้ร่วมรายการ ซึ่งผู้ที่ได้รับเชิญให้ร่วมรายการสัมภาษณ์จะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์สูงในประเด็นที่ได้กำหนดไว้ในบท เพื่อให้ทำหน้าที่ถ่ายทอดสาระให้ผู้ชมได้รู้ การเขียนบทแบบสัมภาษณ์นิยมเขียนบทแบบกึ่งสมบูรณ โดยขั้นตอนการนำเสนอเนื้อหาสาระจะเป็นการตั้งคำถามให้ผู้ร่วมรายการตอบ หรือชี้แจง ดังนั้น จะต้องคำนึงถึงลักษณะความเหมาะสมของกาใช้ภาษาในการสัมภาษณ์

ภาพที่ 10.19 รายการโทรทัศน์รูปแบบการสัมภาษณ์

ที่มา <https://www.youtube.com/watch?v=ABtEvx6n7XI>, เผยแพร่เมื่อวันที่ 17 ม.ค. 54, สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มิ.ย. 63

4. รูปแบบละคร

การเขียนบทวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาแบบละคร เป็นการลำดับส่วนที่บอกรายละเอียดเนื้อหาสาระรายการผ่านรูปแบบละคร เป็นการจำลองสถานการณ์ การเขียนบทจะต้องกำหนดเรื่องราว กำหนดสถานการณ์จำลองวางโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร บทละคร ฉาก การแต่งตัว รวมถึงเทคนิคต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาหรือประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ความรู้แก่ผู้ชมรายการ

5. รูปแบบนิตยสาร

การเขียนบทวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาหรือให้ความรู้แบบนิตยสาร เนื่องด้วยรายการเพื่อการศึกษาในรูปแบบนิตยสารเป็นรายการที่มีความหลากหลายทั้งในส่วนการนำเสนอและส่วนของเนื้อหาโดยมีเนื้อหาที่หลากหลายรวมไว้ในรายการเดียวกัน แต่จะแบ่งออกเป็นคอลัมน์และมีการนำเสนอที่แตกต่างกันออกไป เช่น ข่าว บทความ สารคดี สัมภาษณ์ ละคร เป็นต้น เพื่อให้เกิดความหลากหลายในรายการซึ่งจะทำให้ผู้ชมรายการรู้สึกเพลิดเพลินตามไปด้วย แต่อย่างไรก็ตาม รายการประเภทนี้ก็ได้กำหนดแก่นของรายการโดยรวมเป็นหลักยึดหรือเป็นจุดร่วม มีการเชื่อมโยงรายการแต่ละช่วงตอนให้สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องเป็นรายการเดียวกัน เช่นการกำหนดให้รายการมีจุดร่วมเป็นการดูแลสุขภาพ ภาพรวมทั้งหมดของรายการก็จะเกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ หรืออาจมีการกำหนดจุดร่วมรายการโดยยึดกลุ่มเป้าหมายเป็นเกณฑ์เช่นกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มวัยทำงาน หรือกลุ่มผู้ชาย แต่ละช่วงของรายการก็จะสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้

จะอย่างไรก็ตามหลักการที่สำคัญของรายการนิตยสาร คือการแบ่งเนื้อหาออกเป็นคอลัมน์ ซึ่งต้องมีความหลากหลายทั้งตัวเนื้อหาและวิธีการนำเสนอที่จะต้องมีความแตกต่างกันไม่จำเจ ซ้ำซาก เพื่อให้ผู้ชมรายการรู้สึกเหมือนได้อ่านนิตยสาร

การเขียนบทวิทยุเพื่อการศึกษาหรือให้ความรู้ นั้นสามารถเขียนได้หลากหลายรูปแบบ ดังตัวอย่างที่ได้กล่าวมาข้างต้น ถึงอย่างไรรูปแบบตามที่ได้นำเสนอนั้นก็เพียงตัวอย่างบางส่วนเท่านั้น เพราะในความเป็นจริงแล้วเราสามารถสร้างสรรค์รูปแบบรายการได้ไม่สิ้นสุด ขึ้นอยู่กับว่าใคร จะมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์รูปแบบใหม่ๆขึ้นมา แต่โดยหลักการเขียนบทวิทยุโทรทัศน์เพื่อ การศึกษาไม่ว่าจะรูปแบบใดก็มีวัตถุประสงค์เดียวกันคือการผลิตรายการเพื่อให้ความรู้เป็นหลัก ดังนั้น หัวใจของการเขียนที่แท้จริงแล้วคือความถูกต้องรอบด้านของสาระที่จะนำเสนอ ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ในการ เขียนบทจะต้องตระหนัก เพราะหากการเขียนเนื้อหาสาระถูกต้องแล้ว เมื่อนำไปผลิตรายการก็ย่อมได้ รายการที่มีคุณค่าทางวิชาการเหมาะแก่การเผยแพร่เพื่อให้เกิดการศึกษาต่อไป

สรุป

การเขียนบทเพื่อผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์นั้นจะเขียนบทอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับว่าเขียนบท เพื่อผลิตรายการประเภทใด ผู้เขียนบทจะต้องตระหนักถึงประเภทของรายการที่จะเขียน รวมถึง วัตถุประสงค์ของรายการ เพื่อที่จะได้เขียนบทออกมาสอดคล้องกับประเภทของรายการนั้น การเขียน บทก็เปรียบเสมือนเข็มทิศที่คอยนำทางให้การผลิตรายการบรรลุเป้าหมาย โดยความเป็นจริงแล้วการ เขียนบทสำหรับรายการวิทยุโทรทัศน์นั้นไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเขียนอย่างไร เพราะตราบดีที่ผู้ผลิต รายการมีการสร้างสรรค์รายการแปลกใหม่ การเขียนบทก็ต้องเป็นไปตามรูปแบบรายการ ถึงแม้ว่า การผลิตรายการจะทำได้ถ้าหากขาดการเขียนบทก่อน แต่ในทำนองเดียวกันการเขียนบทก็ต้อง สอดคล้องกับรูปแบบและวัตถุประสงค์ของรายการอยู่ดี ในบทที่ 10 นี้ได้กล่าวถึงการเขียนบทสารคดี การเขียนบทประเภทเกมโชว์ การเขียนบทรายการเพื่อการศึกษา ซึ่งการเขียนบทตามที่ได้กล่าวมา แม้จะมีรูปแบบการเขียนที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองก็ตาม แต่ก็เป็นส่วนปลีกย่อย โดยรูปแบบการ เขียนบทโดยรวมก็ยังเป็นไปในทำนองเดียวกัน ซึ่งพอที่จะให้ยึดถือเป็นแบบอย่างการเขียนสำหรับผู้ เริ่มต้นได้ แต่การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์นั้นมีการพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ อยู่เสมอซึ่งทำให้การเขียน บทก็ต้องมีการพัฒนาตามไปด้วย รูปแบบ วิธีการต่าง ๆ ก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยหรือ สภาพแวดล้อมของสื่อ ผู้เขียนบทก็ต้องมีการพัฒนาทักษะและรูปแบบการเขียนให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้ได้รายการที่ทันสมัยน่าติดตาม

แบบฝึกหัด

1. ให้อธิบายถึงลักษณะของรายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทสารคดี
2. ให้อธิบายถึงหลักการเขียนบทรายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทสารคดี
3. ให้อธิบายรูปแบบของบทรายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทเกมโชว์
4. ให้อธิบายลักษณะที่ดีของรายการประเภทเกมโชว์
5. ให้อธิบายถึงรูปแบบการเขียนบทวิทยุโทรทัศน์ประเภทเพื่อการศึกษา
6. จงเปรียบเทียบการเขียนบทรายการวิทยุโทรทัศน์ประเภทสารคดีกับประเภทเกมโชว์

เอกสารอ้างอิง

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสารคดี (ออนไลน์). สืบค้นจาก :

https://www.baanjomyut.com/library_2/extension-2/introduction_to_documentary/03.html [10 กรกฎาคม 2560]

ชนินทร์ ชมะโชติ, ดวงพร ทรัพย์ลักษณ์. (2554). **ปฏิบัติการการผลิตรายการสารคดี.**

เอกสารการสอนชุดวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์ชั้นสูง. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ณัฐกฤต ดิฐวิรุฒน์. (2554). **ปฏิบัติการการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา.**

เอกสารการสอนชุดวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์ชั้นสูง. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

_____. สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ. (2554) **ปฏิบัติการการผลิตรายการสารคดีเชิงละคร.**

เอกสารการสอนชุดวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์ชั้นสูง. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประภาส นวลเนตร. (2554). **ปฏิบัติการการผลิตรายการเกมโชว์.**

เอกสารการสอนชุดวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์ชั้นสูง. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (ออนไลน์). สืบค้นจาก :

<https://sites.google.com/site/blackroseonjee/thorthasn-pheux-kar-suksa/sa-ra-neux-h-khxng-thorthasn-pheux-kar-suksa> [10 กรกฎาคม 2560]

ศิริวรรณ ดิงสมิตร. (2558). **การเขียนสารคดี** (ออนไลน์). สืบค้นจาก :

http://siriwan29641.blogspot.com/2015/06/blog-post_28.html [10 กรกฎาคม 2560]

ศิริวรรณ อนันต์โท. (2554). **ปฏิบัติการการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก.**

เอกสารการสอนชุดวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์ชั้นสูง. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Fai Fuller.(2016). **How to Write a Script for a Documentary.** (Online).

Available <https://www.desktop-documentaries.com/how-to-write-a-script.html> [2017, July 2]

Jeff Goebel. (2017). **The Quiz Show.** (Online).

Available <http://www.frogstar.com/scripts/the-quiz-show/> [2017, July 21]

Seeger, Linda. (2010). **Making a Good Script Great.** California :

Silman-James Press.

Thomas, James. (2009) **Script Analysis for Actor, Directors, and Designers.**

Oxford : focal Press. [2017, July 2]